

QÜESTIONS PRAGMÀTIQUES EN LES TRADUCCIONS JURÍDIQUES DELS TEXTOS LEGALS ELABORATS PEL LEGISLADOR DE LA UNIÓ EUROPEA (TORÍ-ITÀLIA, NOVEMBRE 2012)

Maria Font i Mas*

En el marc de les activitats de recerca del Centre de Dret Comparat i Transnacional (www.cdct.it) i del Departament de Dret de la Universitat de Torí, es va celebrar, en el recent inaugurat campus de la universitat torinesa, el Congrés intitulat: *Pragmatic Issues in Legal Translation: From the Different Language Versions of the DCFR to the CESL Proposal*. El comitè científic, encapçalat pels professors G. Ajani, M. Graziadei i B. Pasa, compta amb una llarga experiència en l'anàlisi dels problemes que sorgeixen en les traduccions jurídiques dels textos legals que s'elaboren a la UE. Són més de deu anys de recerca per part del seu equip que sempre treballa en coordinació amb acadèmics, juristes i lingüistes d'arreu de l'espai jurídic europeu. Han dirigit i coordinat projectes a escala europea com, per exemple, l'actual *The Making of a New European Legal Culture. Prevalence of single model, or cross-fertilization of national legal traditions?*, o, *Uniform Terminology for European Privat Law* (2002-2006). Els seus estudis palesen la dificultat de realitzar traduccions dels textos legals europeus com les Directives o els Reglaments, atenent de forma especial a les definicions dels termes jurídics en les diferents llengües oficials de la UE. Els resultats de les evidents diferències en dret comparat (vegeu, per exemple: B. Pasa; P. Rossi; M. Weitenberg (Coord.), *Il Diritto contrattuale europeo tra direttive comunitarie e trasposizioni nazionali. Materiali per lo studio della terminologia giuridica*, G. Giappichelli Editore, 2007) han conduït a esmerçar els esforços en la cerca de la solució més òptima que eviti la proliferació de tants textos legals i interpretacions, per tant, aplicacions del dret, com països conformen la Unió excusats en una traducció incorrecta o fonamentada en el Dret nacional.

Durant les dues jornades del Congrés van participar un total de divuit ponents, la majoria acadèmics, però dedicats en paritat a l'estudi del Dret o de la Lingüística, provinents de diferents països europeus. El fòrum comptava amb un centenar d'assistents, també d'origen transnacional, professionals advocats o traductors i acadèmics d'ambdues disciplines. Destacarem només algunes de les intervencions i idees que es van exposar, donat que properament es publicaran totes les intervencions en una obra col·lectiva en l'editorial Peter Lang i que s'enviarà oportunament a la *Revista de Llengua i Dret* amb la finalitat de fer conèixer el seu contingut.

La ponència inaugural de S. Sarcevic (Croàcia) va qualificar de paradoxal el paper de les traduccions legals en la cerca de la creació d'un dret europeu contractual en el context de vint-i-tres llengües oficials i vint-i-

* Maria Font i Mas, professora de dret internacional privat de la Universitat Rovira i Virgili.

Citació recomanada: FONT I MAS, Maria. «Qüestions pragmàtiques en les traduccions jurídiques dels textos legals elaborats pel legislador de la Unió Europea (Torí-Itàlia, novembre 2012)», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 58, 2012, p. 137-139.

set sistemes jurídics que no pertanyen a la mateixa família jurídica. El major problema no seria terminològic sinó conceptual, per això es pot afirmar que la pressumpció que existeix una equivalència en el significat jurídic de les traduccions de la normativa europea seria fal·laç. Caldria, doncs, estandarditzar els conceptes legals a nivell de la Unió, evitar les imprecisions dels termes i aconseguir certesa a través de la concreció. L'objectiu passaria per trobar les vies efectives que permetessin reduir les diferències entre els sistemes jurídics nacionals, llengües i cultures, per tal de conformar una cultura jurídica europea. Es considera però, que la vaguetat en dret és necessària (N. Allot, Noruega). Proposa una definició de traducció jurídica J. Engberg (Dinamarca): "Translating legal documents consists in strategically choosing relevant parts of the complex conceptual knowledge represented in the source text in order to present the aspects exactly relevant for this text in the target text situation". La idea es fonamenta en què el significat lingüístic és un fet social, que alhora és dinàmic i depèn de la interacció entre la societat i la perspectiva individual, que no es pot canviar deliberadament per part dels individus. Cal considerar el text legal no com l'objectiu final, sinó que cal contextualitzar-lo i interpretar-lo. El reflex és la jurisprudència. Va ser M. Bajcic (Croàcia) qui es va ocupar de presentar els problemes que sorgeixen en les traduccions de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) evidenciant que la traducció dels textos jurídics de la Unió inclouen la interpretació. El llenguatge jurídic és un reflex de les diferents realitats legals que una traducció pot no tenir en compte si es limita a traduir i no a interpretar. Malgrat que els traductors no interpreten, sinó que tradueixen, haurien d'entendre els significats específics dels conceptes del Dret europeu. Es preguntava F. Ervas (Itàlia) si és possible fer una traducció equivalent tant semànticament com pragmàtica, resposta negativa que oferí amb pluralitat d'exemples conclouent que en ocasions es perden els valors en les traduccions. B. Pozzo (Itàlia) exposava els diferents problemes lingüístics que condueixen a considerar com a mite l'equivalència en les traduccions jurídiques, insistint que la traducció implica la interpretació de la cultura i valors, com el propi valor del multilingüisme de la Unió Europea. Aquestes consideracions van ser rebatudes durant els debats, per part dels que opinaven oposadament que el fonament és la tècnica i la metodologia, essent necessari deixar apartats els valors.

El Congrés utilitzava com a fil conductor dos textos jurídics europeus, l'Esborrany del Marc Comú de Referència (DCFR, 2009) que inclou els principis, definicions i lleis model de dret privat europeu, i la proposta de Reglament del Parlament Europeu i del Consell relatiu a una normativa comuna de compraventa europea (COM (2011) 635). Van ser moltes les ponències que a través d'exemples exposaren les dificultats de traduir de l'anglès els termes jurídics, així com els connectors, preposicions, etc. a les llengües dels diferents ordenaments jurídics europeus (M. Séjean de França, C. Busch i G. Dannemann d'Alemanya, A. Veneziano, C. Amato, O. Troiano i E. Ioriatti d'Itàlia). Presentem un parell d'exemples dels múltiples aportats. La ponència de C. Jerez Delgado (Espanya) indicava que el terme "goods" utilitzat en el DCFR, té diferents possibles traduccions en llenguatge jurídic espanyol segons el context, així: "bienes, bienes muebles, bienes inmuebles, bienes corporales/incorporales, mercancías". Durant la intervenció de J. Visconti (Itàlia), es va discutir i polemitzar sobre l'ús dels verbs "may" o "shall" i la pluralitat de traduccions que havien resultat en altres versions lingüístiques de la proposta de Reglament abans referenciat. En aquest context, J. Baaij (Països Baixos) que va tenir la deferència d'incloure en el mapa lingüístic europeu les llengües no oficials de la UE – com el català – advocava per la possibilitat (i necessitat) de què les definicions jurídiques en les diferents llengües han de poder referir-se a un concepte legal europeu comú. Idea que es va anar repetint durant les dues jornades i que es va plantejar a la Cap de la Unitat de la Direcció de qualitat legislativa del servei legal del Consell de la UE (M. Guggeis, Bèlgica)

que va provar de resumir la complexitat del procés legislatiu europeu i les correlatives traduccions a les diferents llengües. Va exposar que es segueixen unes guies de redacció específiques, però que no satisfan a la totalitat d'ordenaments. Cal tenir en compte d'entre els múltiples problemes que, per exemple, la traducció al francès hauria de satisfer a França i a Bèlgica, o l'alemanya a Àustria i Alemanya; que no tots els traductors són juristes; i que hi ha la disjuntiva de si utilitzar nous termes propis del dret europeu (neologismes) iguals per a tots els ordenaments de la Unió, opció que caldria ser ratificada a la pràctica per part dels Estats, o bé traduir utilitzant els termes nacionals de cada ordenament, adaptant el text original a les necessitats reals del lloc d'incorporació de la norma. La darrera ponència va oferir-la un dels pares del Dret comparat, R. Sacco, que va desgranar l'origen del llenguatge jurídic per acabar conclouent que el futur pot ser la traducció-adopció.

Les consideracions que es van presentar durant les dues jornades evidenciaren que els problemes en la traducció jurídica respecte la legislació europea subsisteixen malgrat la suposada maduresa de la Unió. De fet, es va afirmar que ens trobem en el punt de partida d'un procés cap a un nou ordenament jurídic europeu comú, de dret privat material, que es preveu aplicable a la totalitat de la UE. Per a la consecució d'aquesta fita encara és necessari superar diferents esgraus o etapes, com seria la conjuminació dels diferents ordenaments jurídics que conformen l'espai jurídic europeu. Tanmateix, s'ha avançat si tenim en compte que actualment en l'elaboració d'un text legal europeu hi participen ments de diferents orígens jurídics malgrat que es negocia i redacta en llengua anglesa. Es defuig de la connotació dels termes del *common law*, s'ha "hibriditzat" (B. Pozzo), no existeix la preferència per un sol sistema jurídic, sinó que la tendència seria la creació d'un llenguatge jurídic europeu propi. Els juristes haurien d'aprendre dos connotacions, la nacional i l'europea. El requisit de la monosèmia prohibeix la traducció pragmàtica (F. Ervas), així, el problema no rauria en la traducció, sinó en el significat. Va concloure M. Graziadei, indicant que el text pot ser clar, però l'aplicació diferent. La idea del seu projecte i de la cultura jurídica europea és cercar una aculturació legal, és a dir, treballar per a la creació de noves generacions de juristes més conscients de la complexitat que caracteritza la Unió Europea i que deriva conjuntament de la diversitat i de la uniformitat, a diferència del que succeeix en altres organitzacions internacionals o regionals.